

Предмет: Коментари по Стратегија за рурален развој во Општина Охрид и Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за рурален развој во Општина Охрид

До: Општина Охрид, Сектор за животна средина

Изработувач: Граѓанска иницијатива Охрид SOS
Здружение за заштита на животните и животната средина Е.Д.Е.Н.

Датум: 17 март 2022 г.

Контакт: ohridsos@gmail.com
eden.org.mk@gmail.com

Општи забелешки и препораки

- Уште во 2017 г. Реактивната мониторинг мисија на УНЕСКО констатираше дека Охридскиот Регион е под значителен притисок од туризмот кој е комерцијален и масовен што очигледно е клучната визија за „развој“, **силно ѝ препорача на Македонија преориентирање кон типови на туризам со кои истовремено се штитат и вредностите на Регионот** (како што е набљудување птици, планинарење, планински велосипедизам). Истата РММ ѝ препорача на Македонија да изработи Стратегија за одржлив туризам заснована на исклучителната универзална вредност на Регионот, вклучително строго регулирани туристички активности, и истата да ја поднесе на одобрување до Центарот за светско наследство (ЦСН) за да се утврди дали е усогласена со Програмата за одржлив туризам на ЦСН.
- Иако со Стратегијата за локален економски развој на Општина Охрид се предвидува дефинирање на капацитет за апсорпција, издржливост и квалитет на туристичките капацитети и услуги (carrying capacity analysis), таква анализа досега не е направена. Згора на тоа, во Акцискиот план од План за управување со светското природно и културно наследство на Охридскиот Регион 2020 - 2029, утврдувањето на капацитетот на издржливост беше предвидено да се реализира до февруари 2022 г., а колку што знаеме анализата не е ниту започнала.
- Во Стратегијата за рурален развој на Општина Охрид сè уште риболовот, ловот и унапредувањето на ловниот фонд се препознаваат како едни од приоритетните активности поврзани со руралниот туризам. Во Проценката на главните цели од Националната стратегија за развој на туризмот стои „подобрување на ловната понуда“, реализирана преку 1. поефикасно спроведување на контролите на ловот, 2. отворање центар за репродукција на дивеч заради обновување на ловниот фонд и 3. поголема промоција на ловот како производ. Се чини дека оваа заложба произлегува и од Стратегијата за локален економски развој на Општина Охрид. **Нагласуваме дека овој тип на туризам е крајно штетен за Регионот и не смее да се наведува како можна опција.** Потсетуваме дека соседна Албанија уште во 2014 г. вовеле целосна забрана за лов поради десеткување на екосистемите, односно несогледливите последици по

биодиверзитетот ([Ruppert 2014](#)). За информација, на пример срната и дивокозата се плен на Балаканскиот рис кој е критично загрозен вид според Црвената листа на IUCN. Со нивниот лов (дури и таму каде што е дозволен) директно се загрозува опстанокот на рисот ([Петти национален извештај кон конвенцијата за биолошка разновидност, МЖСПП, 2014](#)), чиешто присуство е потврдено во охридско-преспанскиот регион (Transboundary Prespa – Review of Conservation Efforts, PrespaNet, 2017). Во услови кога планетата се соочува со најголемото истребување на видови во својата историја; во услови на заканувачки последици од климатската криза кои директно ги загрозуваат живеалиштата и може да доведат до сериозни и опасни по човекот нарушувања на екосистемите; во услови кога напредните туристички трендови се во насока на одговорно патување, како на пример, одразено во концептот „не оставај трага“ (leave no trace); во услови кога Општина Охрид се протега во една од биолошки најразновидните и следствено, непроценливо важна, планина, воедно и Национален парк и природно наследство и Прекуграничен биосферен резерват на УНЕСКО - промоцијата на лов во стратегијата за туризам може да се оцени само како комплетно неразбирање на природните процеси, како и основните принципи на одржливост и потребата од заштита на природата и недостаток на знаење за суштинската спрега помеѓу благосостојбата на луѓето и одржувањето на природните екосистеми.

- Марина е потребна, но изборот на локацијата за нејзина изградба смее да произлезе само од стручно-научна анализа на можни локации со најмал можен импакт врз биодиверзитетот и пределските карактеристики на крајбрежјето на Охридското Езеро, а во согласност со Студијата за валоризација на Охридско Езеро како споменик на природата, согласно Планот за управување со Охридскиот регион (2020-2029) и урбанистичкиот план за крајбрежјето на Охридското езеро кој е план од државно значење и моментално се наоѓа во постапка на донесување.

- Како добар пример за одржлив рурален туризам во служба на локалното население, може да се посочи локалната веб-страница <https://genuinexperiences.com/>.

- Уредувањето на сите плажи во рамки на атарите на крајбрежните села во општина Охрид да биде условено од Студијата за валоризација на Охридско Езеро како споменик на природата и зонирањето кое произлегува од истата, Планот за управување со Охридскиот регион (2020-2029) и урбанистичкиот план за крајбрежјето на Охридското езеро кој е план од државно значење и моментално се наоѓа во постапка на донесување.

- Сите предлози за публикации/брошури и слично да се елиминираат од Стратегијата. Живееме во време на брз напредок на технологијата со што застарените методи на промоција стануваат не само беспредметни, туку и предизвикуваат загрозување на животната средина (флаерите, брошурите итн. најчесто завршуваат во отпад веднаш откако ќе бидат поделени). Промоцијата да се состои од куси видеа, едноставни и креативни инфографици и останати визуелизации кои лесно може да се споделуваат на социјалните мрежи и сите современи канали за комуникација што денес се во сеопшта употреба.

- Да се донесе одлука, на ниво на општина, за **раскинување на договорите со концесионерите на веќе изградените мали хидроцентрали; да се напуштат сите планови за изградба на нови, како и оние кои се во постапка, но сеуште не се**

изградени; веќе изградените мали хидроцентрали да се дислоцираат надвор од заштитеното подрачје Светско природно и културно наследство на Охридскиот регион, односно надвор од сливот на Охридското и Преспанското Езеро.

Забелешки по конкретни сегменти од Стратегијата за рурален развој:

СЕГМЕНТ ОД ДОКУМЕНТОТ	СПОРНА ФОРМУЛАЦИЈА	ПРЕДЛОГ-ИЗМЕНА И ЗАБЕЛЕШКИ (ОБРАЗЛОЖЕНИЕ)
СВОТ Анализа Инфраструктура	„Реконструкција и проширување на регионалниот пат Охрид – Св. Наум“ Да се преформулира.	Иако реконструкција на овој патен правец е несомнено неопходна, дискутабилна е потребата од негово проширување, имајќи предвид дека интензивно се користи само во делницата Охрид – Пештани и тоа само сезонски, односно во летниот период. Од аспект на заштита на природната средина, поцелисходно е да се изработи студија и да се воведе ефикасен и еколошки јавен превоз , со што патниот правец Охрид – Св. Наум ќе се растерети и ќе се користи (во сезона) само од жителите и возилата на јавниот превоз.
СВОТ Анализа Туризам и Локален Економски Развој	„Лов, риболов и ловен / риболовен туризам“ Целосно да се избрише	Во услови кога Општина Охрид се протега во една од биолошки најразновидните и следствено, непроценливо важна, планина, воедно и Национален парк и природно наследство и Прекуграничен биосферен резерват на УНЕСКО - промоцијата на лов во стратегијата за туризам може да се оцени само како комплетно неразбирање на природните процеси, како и основните принципи на одржливост и потребата од заштита на природата и недостаток на знаење за суштинската спрега помеѓу благосостојбата на луѓето

		и одржувањето на природните екосистеми.
СВОТ Анализа Спорт и Култура	„Зимски туризам и изградба на ски-патеки“ Да се преформулира.	Неопходно е прецизно да се дефинира подрачјето во кое би се вовеле овие содржини, како и типот и опфатот на истите. Потсетуваме дека согласно одлуките на Комитетот за светско наследство на УНЕСКО (2017, 2018, 2020), како и извештаите од советодавните и реактивните мониторинг мисии на ИКОМОС / ИУЦН, беше наложено целосно напуштање на било какви проекти за зимски ски туризам и придружни капацитети во рамки на НП Галичица , што воедно е рефлектирано и во Планот за управување со националниот парк.
Стратешки цели, приоритети и проекти по области и населени места		
Стратешка цел 1: Инфраструктурно и комунално уредување на селските средини	Приоритетни проекти: 1.2.4. Изградба на каптажи и цевковод за техничка вода за наводнување од месноста Горно Речиште и Долно Речиште Предвиден во: Куратица Да се преформулира.	<u>1.2.4 Куратица</u> Инфраструктурни проекти од овој тип да бидат проследени со Физибилити студија, СОЖС, и студија за влијанието по ОУВ на Охридскиот регион.
Стратешка цел 2: Туризам и ЛЕР	Приоритетни проекти: 2.1.1. Искористување на природните ресурси во атарот на селото Предвиден во: Велестово Целосно да се избрише	<u>2.1.1 Велестово</u> Не е јасно што се подразбира под „Искористување на природните ресурси во атарот на селото“. Имајќи предвид дека Велестово се наоѓа во рамките на НП Галичица, а селскиот атар е во зоната на активно управување, недозволиво е со оваа стратегија

	да се планира таква приоритетна активност. 2.1.1. Изградба на пешачка патека со осветлување Гранит-Метропол со вкупна должина 1 км. Предвиден во: Коњско со Долно Коњско Целосно да се избрише. 2.1.1. Изработка на потребната документација за развој на рекреативна ски стаза Предвиден во: Куратица Да се преформулира. 2.1.2 Изградба на marina Предвиден во: Пештани Целосно да се избрише.	<u>2.1.1 Коњско со Долно Коњско</u> Активности од овој тип се забранети во првата заштитна зона на Охридското Езеро согласно Планот за управување со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион со Акциски План (2020-2029). <u>2.1.1 Куратица</u> Инфраструктурни проекти од овој тип да бидат условени со изработка на Физибилити студија, Студија за оценка на влијанието врз животната средина (СОВЖС) и студија за влијанието по ОУВ на Охридскиот регион. <u>2.1.2 Пештани</u> Марина е потребна, но изборот на локацијата за нејзина изградба смее да произлезе само од стручно-научна анализа на можни локации со најмал можен импакт врз биодиверзитетот и пределските карактеристики на крајбрежјето на Охридското Езеро, а во согласност со Студијата за валоризација на Охридско Езеро како споменик на природата, согласно Планот за управување со Охридскиот регион (2020-2029) и урбанистичкиот план за крајбрежјето на Охридското езеро кој е план од државно значење и моментално се наоѓа во постапка на донесување.
--	--	--

	2.1.2. Изработка на физибилити студија за зимски ски центар на Плаќенска планина Предвиден во: Речица, Плаќе Да се преформулира. 2.1.3. Уредување на местото кај Вулканот Предвиден во: Косел Да се преформулира.	<u>2.1.2 Речица, Плаќе</u> Инфраструктурни проекти од овој тип да бидат условени со Физибилити студија, СОВЖС и студија за влијанието по ОУВ на Охридскиот регион. <u>2.1.3 Косел</u> Проектот да биде проследен со Физибилити студија, СОВЖС и студија за влијанието по ОУВ на Охридскиот регион.
Стратешка цел 3: Урбанистички уредени селски средини со просторно-планска документација и чиста животна средина	Приоритетни проекти: 3.2.3. Контрола на Б интегрирана дозвола за услови за користење на природни минерали и други ресурси. Предвиден во: Куратица Целосно да се избрише.	<u>3.2.3 Куратица</u> Недозволиво е да се планира користење на минерални или било какви други сировини во заштитено подрачје на листата на светско наследство.
Стратешка цел 4: Развиено земјоделство и сточарство врз база на здрава, автохтона и органски здрава храна	Приоритетни проекти: 4.1.2 Користење на производи од природата Предвиден во: Љубаништа, Трпејца, Пештани, Елшани со Елешец, Коњско со Долно Коњско, Велестово, Св. Стефан со Шипокно, Рамне, Велгошти, Лескоец, Косел, Горно Лакочереј, Долно Лакочереј, Ливоишта, Вапила, Расино, Куратица, Опеница, Подмоље, Орман, Завој, Речица, Свиништа, Плаќе, Сирула, Лагадин Да се преформулира.	<u>4.1.2 Сите села во регионот</u> Користење на производи од природата треба да биде строго регулирано од аспект на: - Точно кои производи смее да се собираат / берат (билки, плодови, габи..), а кои не смее - Во кои количества - На каков начин - На која локација - Во кои делови од годината / сезоната / денот итн, според насоките обезбедени од МЖСПП. Сето ова треба да е поткрупено со соодветни обуки на локалното население, на лиценцираните туристички водичи од регионот и на самите посетители.

		Во подрачје на заштитено светско наследство, Примарно подрачје за пеперутки, Прекуграничен биосферен резерват итн, оваа активност треба многу внимателно да се планира и доколку не може да се гарантира контрола врз истата, да не се прибегнува кон половични обиди. Многу е значајно при организирањето на овие активности да се има стрга контрола врз бројот на посетители во дадено време.
Стратешка цел 6: Спорт и култура	Приоритетни проекти: 6.2.1 Развој на спортови и натпреварувања на вода Предвиден во: Љубаништа, Трпејца, Пештани, Лагадин, Коњско со Долно Коњско (Косел?, Горно Лакочереј?, Расино?, Завој?) Да се преформулира. 6.2.1. Развој на зимски спортови и натпреварувања Предвиден во: Свиништа Да се преформулира.	<u>6.2.1 Сите крајбрежни села</u> Било каква активност во насока на одржување на спортови на вода и соодветни натпреварувања мора да биде усогласена со Студијата за ревалоризација на Охридско Езеро за споменик на природата, од зонирањето кое од таа студија произлегува, односно Планот за управување со споменикот на природата Охридско Езеро и Планот за управување со Охридскиот регион. <u>6.2.2 Свиништа</u> Развој на проекти од овој тип да биде условен со Физибилити студија, СОВЖС и студија за влијанието по ОУВ на Охридскиот регион.